

سخن سردیبر

بحران زیست محیطی

بحران زیست محیطی به گونه‌ای ظاهر شده که این روزها هر نشریه‌ای را که ورق می‌زنیم سرتیتر اغلب آنها را اطلاع‌رسانی‌های زیست محیطی و بحران‌های ناشی از آن تشکیل می‌دهد که به واقع بحرانی است جدی در نابودی آن چیزی که ما به نام کره زمین می‌شناسیم. این بحران به گونه‌ای است که اثر آن تغییرات ژرفی را در زمین ایجاد نموده و دانشمندان دست‌اندرکار در سراسر دنیا با بهره‌گیری از آخرین تصاویر ماهواره‌ای دریافته‌اند که این تغییرات در جای‌جای این کره خاکی که تنها زیستگاه همه موجودات در عالم است به وجود آمده به همین جهت اطلس جدیدی با عنوان "تغییرات زیست محیطی جهان" توسط سازمان ملل متحد در پایگاه اینترنتی بی‌بی‌سی (B.B.C.) انتشار یافته که در آن آمده "کره زمین طی چند دهه اخیر با تغییرات زیست محیطی بزرگ و زیانباری مواجه بوده است. به فرازهایی از سخنان کلاوس توفیر (Klaus Toefer) مدیر برنامه‌های توسعه سازمان ملل در مورد این اطلس توجه نماییم:

"اطلس جهان نشان می‌دهد که نبرد مربوط به حفظ یک جهان پایدار به لحاظ زیست محیطی در بیشتر شهرهای بزرگ جهان در حال شکست است" و یادآور شده: "از آنجا که شهرهای بزرگ مقادیر بزرگی از منابع طبیعی از جمله آب، غذا، چوب جنگل‌ها، مواد معدنی و انسانها را به سوی خود جذب می‌کند، تولیدکننده مقادیر قابل‌ملاحظه‌ای از زباله و فضولات هستند که بر محیط زیست تأثیر منفی دارند". این اطلس که "یک کره و ساکنان بی‌شمار" نام دارد به مناسبت روز جهانی محیط زیست منتشر شده از کمک‌های مالی و فرهنگی بعضی کشورهای پیشرفته بهره گرفته است در مقاله دیگری که در کتاب "مرزهای رشد اقتصادی" به قلم میدوز (Meadows) و همکارانش چاپ شده از آمار و ارقام تکان‌دهنده‌ای از تخریب محیط زیست در اثر برداشت و جابه‌جایی مواد معدنی و جایگزین نشدن آنها و انباشت باطله‌ها شده است که آدمی را به این فکر می‌اندازد که "ساکنان بی‌شمار کره زمین" در چه اندیشه‌ای هستند و آینده زیست محیط‌شان را چگونه ترسیم می‌کنند؟ به این آمارها توجه نمایید: کل صنعت در جهان سالانه به بیش از ۲۲ میلیارد تن مواد خام نیازمند است که برای تولید آن ۲۰ کیلومتر مکعب سنگ و خاک جابه‌جا می‌شود، چیزی بیش از چهار برابر مجموع رسوب‌هایی که توسط رودخانه‌های جهان وارد محیط‌های رسوبی می‌شوند، در این زمینه کافی است بدانیم تنها رود ولگا سالانه بیش از ۹۰ میلیون تن رسوب وارد دریای مازندران می‌کند. نویسنده مقاله در ادامه پیش‌بینی کرده که عدد ۲۲ میلیارد تن امروزی در سال ۲۰۲۵ به عدد ۵۲ میلیارد تن افزایش خواهد یافت که در آن صورت چیزی حدود ۵۵-۶۰ کیلومتر مکعب جابجایی سنگ و خاک روزمینی و زیرزمینی خواهیم داشت. نویسنده در پایان یادآور شده "همه جا اکنون پیام پیامد این فراتخریب زیست محیطی را می‌شنویم که می‌گوید: برای زنده ماندن باید صنعت تغییر کند، در غیر این صورت زیست تغییر خواهد کرد". در کنار این هشدارها و به صدا در آمدن زنگ خطرها بد نیست به فرازهایی از دل‌نگرانهایی از زبان پروفیسور کارل سیگال (Karl Sigal) دانشمند برجسته فضایی ناسا در رابطه با ارزش‌های این کره خاکی با عنوان "زمین گرانبها" توجه نماییم که می‌گوید:

زمانی که فضاپیمای ویجر (Voyager) در فاصله چهار میلیارد کیلومتری زمین سرگرم کاوش بود ما تصویر آن را دریافت کردیم. اگر شما به آن بنگرید فقط یک نقطه می‌بینید. این نقطه اینجاست، خانه ماست، متعلق به همه ماست، همه آنهایی که تاکنون نامشان را شنیده‌اید، همه انسان‌هایی که چند صباحی زیسته‌اند، روی همین نقطه عمر خود را گذرانده‌اند، همان جایی که همه خوشی‌ها و ناخوشی‌هایش برای ماست، جایگاه ادیان، اطمینان بخش و هزاران مذهب و مکتب و آموزه‌های اقتصادی، جایگاه هر شکارچی و کشاورز. سرزمین هزاران دلاور و بزرگی هر سازنده و ویرانگر هر تمدنی، هر شاه و رعیتی، آشیانه هر جفت عاشقی، خانه هر کودک امیدواری، هر پدر و مادری، دنیای هر مخترع و کاشفی، هر معلم اخلاق و هر سیاستمدار بی‌اخلاقی، این‌جا، این نقطه سراسر دنیای هر فوق‌ستاره و هر رهبر و فرمانده ارشدی است، خاک هر انسان مقدس و گناهکاری در تاریخ بشر که بر این خال ریز غبار معلق در پرتو خورشید زیسته است و در انتها می‌گوید: "سیاره ما لکه ریز تنهایی در لفاف عظیم کیهان است. در ناپیدایی ما در این عظمت بی‌کران هیچ نشانی نیست که کمکی از جای دیگر کیهان برای نجات ما از دست نابودگر خودمان بیاید. سرنوشت برعهده خودماست. این تصویر برای من تأکید بر وظایف ما در مهربانی و دلسوزی بیشتر با یکدیگر است و در نگهداری و پاسداری از این نقطه آبی روشن، تنها خانه‌ای که تاکنون شناخته‌ایم کوشا باشیم زیرا نابودی این تنها زیست کره مساوی است با نابودی جهان هستی، آیا روزی می‌رسد بشر دوبا این خطر جدی پیش به بسوی نابودی را باور کند؟ آری به شرطی که زمان آن حکم نوشدارو بعد از مرگ سهراب نباشد.